

KRONIKA

RAZSTAVA SLIK TOMAŽA GORJUPA V BEŽIGRAJSKI GALERII

Likovna
umetnost

V prostorih prenovljene Bežigrajske galerije je bila pred nedavnim razstava slikarskih del mladega ljubljanskega likovnika, lanskoletnega Župančičevega nagrajenca Tomaža Gorjupa. Ta »potujoči« prikaz serije umetnikovih najnovejših umetniških stvaritev, ki jih je videla najprej idrijska, nato novo-meška likovna publika, smo v Ljubljani doživeli zaradi skromnih prostorskih kapacitet Bežigrajske galerije in izjemno velikega formata Gorjupovih slik v dveh »nadaljevanjih«, kar prav gotovo ni bilo v korist gledalcem, še manj samemu avtorju.

Akademski slikar Tomaž Gorjup, znan kot eden najbolj delavnih in hkrati največkrat razstavljalajočih predstavnikov mlade generacije slovenskih likovnikov, že nekaj let upodablja v svojih slikah eno in isto motiviko, ki pa jo kljub vsemu le počasi, vztrajno in pa zlasti nadvse studiozno — kar je nasploh ena od dobrih avtorjevih lastnosti — širi in bogati. Tako je v zadnjem času od neskončnega variiranja enega samega motiva — čevljev, že počasi prešel na nogo, goleno in stegno, na upodobitev »človeške lupine« vse do vratu. Človeška obuvala in spodnji deli človeškega telesa nastopajo v Gorjupovih slikah v nešteti možnih oblikovnih — in v zadnjem času tudi že barvnih variantah, medsebojnih kompozicijskih, prostorskih in tudi simbolnopripovednih odnosih. Z njihovo pomočjo in na poudarjeno čist slikarski način odkriva umetnik svoja globlja spoznanja in neke širše resnice o

današnjem človeku, o današnji hiperpotrošniški civilizaciji nasploh. Kot nekakšne, z rahlo simbolno »tančico« ovite marinete na brezscenskem, le z mehкими vijugastimi črtami omejenem prostoru — odru, uprizarjajo te »človeške lupine« svoje narativno bogate »igre«, prizore, ki so zgolj asociacija na vsakdanje človeško življenje, na medsebojne človeške odnose, na osnovne elementarne človeške čustvene vzgibe ter razpoloženja: veselje, žalost, agresivnost itd. Čeprav Gorjupa šteje mo med nove realiste in so osnovna izhodišča njegovega slikarskega sveta realni predmeti in človeške figure, se njegov osnovni likovni pristop vendarle razlikuje od vseh doslej znanih, realističnih izkušenj; pri tem gre avtorju namreč predvsem za svojevrstno slikarsko interpretacijo, za nekakšno snovno in simbolno izenačevanje vsega videnega in doživetega. V Gorjupovih slikah so čevlji, človeška koža in človeška obleka oblikovani iz enakega »materiala«, vse je podobno nekakšni debeli pločevini, oklepu, lupini, brez sleherne vsebine, vse je sestavljeno iz posameznih delov, fragmentov in segmentov, ki pa vendarle vse skupaj sestavljajo eksaktno koncipirane, celovite pojavne oblike, bodisi predmete ali anatomsko pravilne človeške figure v gibanju in medsebojnih stikih. Nova serija Gorjupovih slik pa ne pomeni samo obogatitev avtorjeve dosedanje motivike z novimi formalnimi elementi, marveč tudi razširitev njegovega dosedanjega barvnega spektra: pretežno sivim, violetnim in rdečim barvnim tonom so se zdaj — kot močno ekspresivni in nasploh narativno poudarjeni akcenti — pridružile tudi druge barve: strupeno zelena, modra in skoraj črna.

Nobenega dvoma ni, da bo slikar Tomaž Gorjup prej ko slej začel v svojih slikah uveljavljati tudi celopostavno človeško figuro; s tem bo naj-

brž sklenil to svojo dolgoletno temo, močno osebno obarvan slikarski diskurz o človeku, diskurz, ki se je začel pri čevljih.

Franc Zalar

SPREHOD PO JUGOSLOVANSKIH IN TUJIH REVIJAH

Italijanski dvomesečnik *Uomini e libri*, ki se posveča predvsem literaturi in je dokaj široko odprt tudi svetu, namenja v zadnjem času precej pozornosti tudi Slovencem. V prejšnji številki je Arnaldo Bressan, ki nam je to možnost v reviji priboril, začel s pesnikom Cirilom Zlobcem predstavljati slovenske pisatelje; ti večinoma govorijo o literaturi in slovenstvu, kar naj bi v italijanski kulturni javnosti vsaj nekoliko utrdilo vednost o nas kot sosednjem evropskem narodu in o naši literaturi. Tokrat (v šte. za sept. in okt.) se Bressan pogovarja s Tonetom Pavčkom. Iz tega pogovora povzemamo nekaj odstavkov:

A. Bressan: Ste zadovoljni s statusom pisatelja v narodu? Ali Slovenci kaj dajo na pisateljevo besedo, imajo posluš za pesniško metaforo?

T. Pavček: Iz zadovoljstva, kakršnegakoli, nad položajem v družbi ali v narodu ali od zadovoljstva kar tako, se počasi hira in odмира, piše pa gotovo ne. Sreča naša, da kakšnega velikega vzroka za kakršnokoli zadovoljstvo ni. Pisec v družbi, kot je slovenska, ki so jo pri življenju skozi stoletja ohranili pravzaprav pisci in knjige (in neke vrste pametna ter prilagodljiva bojevitost), ni ne plačan za svoje delo, kot bi zaslužil, in ne cenjen, kot bi se mu po zgodovinski tradiciji spodobilo. Oblast, za katero se je tudi sam odločno boril v vojni in revoluciji, mu sicer ne predpisuje, kaj naj počne, in od njega ne terja olepšavanja življenja, a pretirano se tudi ne trudi, da bi pisatelj vsaj tako živel od svojega dela, kot

jih toliko živi od nedela. Pisatelj, današnji slovenski, je zato nedeljski in večerni delavec, ki mora opravljati vsaj dva šihita, nekje, kjerkoli v službi, in potem še doma v tlaki besede, da ji ujame pravo mero in čisti zven, ki ga je sicer med Slovenci kaj malo čuti. Dandanašnji Slovenci ne dajo kaj dosti na nobeno besedo, tudi na pisateljevo ne, a resnici na ljubo, na kakšno drugo besedo in besedičenje pa še celo manj kot na pisateljevo. Besede so izgubile dober glas in na pisateljih je, da jim ga vrnejo. Tako bi lahko sčasoma ljudje spet imeli posluš za dobro primero in dajali zanjo, kot pravi mojster slovenske poezije Župančič, cekin.

A. Bressan: Utesnjenost jezikovne rabe slovenščine in morebiti okrnjene ambicije vaše pesniške besede?

T. Pavček: Položaj pisca malega naroda je vsekakor drugačen od pisatelja, ki pripada velikemu narodu, a pri tem tudi položaj slednjega ni veliko vreden. Morda se njegov glas sliši dlje in mogočneje, ker je pač glas velikega sklopa, a zato ta glas še ni čistejši, ne lepši, ne bolj človeški, ne bolj pesniški. Ne vem. Mislim, čutim, živim, pišem po slovensko. To izraziti je v kateremkoli jeziku muka in radost. In predvsem počenjaš vse to zaradi sebe in iz sebe, pa vsaj v tem najbolj osnovnem in najbolj prvinskem utesnjenost jezikovne rabe ali majhnost jezika ni kaj hudo pomembna; pomembno je, da si, da beseda je, da pesem biva. Šele potem, dolgo potem, v nekem čisto drugem planu, pride majhna žalost, da lepoto, ki so jo ustvarili tudi slovenski pesniki, razume in doživlja v njeni pravi brezbriznosti tako malo ljudi. Odtod sila, ki nas žene k prevajanju, pa četudi